Boşanma Davasını Geri Alma

MAHKEME	KARAR TARİHİ	SONUÇ
Yargıtay Hukuk Genel Kurulu	10.12.2025	Onama

ESAS NO	KARAR NO	İLGİLİ HÜKÜMLER
2025/464	2025/809	HMK 123, HMK 307, HMK 311, TMK 166/3

ÖZET

Anlaşmalı boşanma kararından sonra, kesinleşmeden önce davacı davasından vazgeçtiğini bildirdi, davalı kabul etti ve dava açılmamış sayıldı. Davacının aldatıldığı iddiasına karşı HGK, geri alma ve rızanın usul işlemi olduğunu, irade bozukluğuyla geri alınamayacağını belirterek direnmeyi onadı.

Bu kararın özeti ve değerlendirmesi
savun.av.tr/bosanma-davasini-geri-alma-irade-bozuklugu-hgk-2025-809/ →

Karar metni

Yargıtay Karar Arama sisteminde yayımlandığı hâliyle, değiştirilmeden aktarılmıştır. Taraf adları kaynakta anonimdir.

Hukuk Genel Kurulu 2025/464 E. , 2025/809 K.

"İçtihat Metni"

MAHKEMESİ :Aile Mahkemesi

SAYISI : 2024/988 E., 2025/78 K.

ÖZEL DAİRE KARARI : Yargıtay 2. Hukuk Dairesinin 22.11.2023 tarihli ve

2023/2584 Esas, 2023/5532 Karar sayılı BOZMA kararı

Taraflar arasındaki boşanma davasından dolayı yapılan yargılama sonunda İlk Derece Mahkemesince davanın kabulüne karar verilmiş, daha sonra verilen ek karar ile davanın açılmamış sayılmasına karar verilmiştir.

Ek kararın davacı vekili tarafından istinaf edilmesi üzerine Bölge Adliye Mahkemesince istinaf başvurusunun esastan reddine karar verilmiştir.

Bölge Adliye Mahkemesi kararı, davacı vekili tarafından temyiz edilmesi üzerine Yargıtay 2. Hukuk Dairesince yapılan inceleme sonunda bozulmuş, Bölge Adliye Mahkemesi tarafından Özel Daire bozma kararına karşı direnilmiştir.

Direnme kararı davacı vekili tarafından temyiz edilmekle; kesinlik, süre, temyiz şartı ve diğer usul eksiklikleri yönünden yapılan inceleme sonucunda, temyiz dilekçesinin kabulüne karar verildikten sonra Tetkik Hâkimi tarafından hazırlanan gündem ve dosyadaki belgeler incelenip gereği düşünüldü:

I. DAVA

Davacı vekili dava dilekçesinde; davalı ile dokuz yıl önce evlendiklerini, ortak bir çocuklarının bulunduğunu, eşi ile aralarında geçimsizlik bulunduğunu ileri sürerek anlaşmalı olarak boşanmalarına karar verilmesini talep etmiştir.

II. CEVAP

Davalı vekili usulüne uygun yapılan tebligata rağmen davaya cevap vermemiş, katıldığı 23.12.2021 tarihli duruşmada davayı kabul ettiğini ve boşanmak istediğini beyan etmiştir.

III. İLK DERECE MAHKEMESİ KARARI

1. İlk Derece Mahkemesinin 23.12.2021 tarihli ve 2021/990 Esas, 2021/934

Karar sayılı kararı ile; 4721 sayılı Kanun'un 166/3. maddesine göre evlilik en az bir yıl sürmüş ise eşlerin birlikte

başvurması ya da bir eşin diğerinin davasını kabul etmesi hâlinde evlilik birliği temelinden sarsılmış sayılacağının hüküm altına alındığı, taraflar arasında düzenlenen anlaşmanın usul ve yasaya uygun olduğu, böyle olunca eşlerin boşanmalarına karar verilmesi gerektiği belirtilerek davanın kabulü ile tarafların boşanmalarına karar verilmiştir.

2. İlk Derece Mahkemesinin 10.10.2022 tarihli ek kararı ile; boşanma hükmünün taraflara 23.12.2021 tarihinde tebliğ edildiği, davacı kadının istinaf süresi içerisinde 29.12.2021 tarihli dilekçesi ile davadan vazgeçtiğini beyan ettiği, davalı erkeğin de aynı tarihli dilekçesi ile vazgeçme beyanını kabul ettiği gerekçesi ile 6100 sayılı Kanun'un 123. maddesi uyarınca davacının davasından vazgeçmesi nedeniyle davanın açılmamış sayılmasına karar verilmiştir.

IV. İSTİNAF

A. İstinaf Yoluna Başvuranlar

İlk Derece Mahkemesinin yukarıda belirtilen ek kararına karşı süresi içinde davacı vekili tarafından istinaf başvurusunda bulunulmuştur.

B. Gerekçe ve Sonuç

Bölge Adliye Mahkemesinin 10.01.2023 tarihli ve 2023/10 Esas, 2023/21 Karar sayılı kararı ile; davanın evlilik birliğinin temelinden sarsıldığı iddiasına dayalı anlaşmalı boşanma istemine ilişkin olduğu, İlk Derece Mahkemesince usul işlemlerin kanuna uygun olarak yerine getirildiği, kanunun olaya uygulanmasında ve gerekçede hata edilmediği, bu itibarla verilen ek kararda herhangi bir isabetsizlik bulunmadığı gerekçesiyle istinaf başvurusunun esastan reddine karar verilmiştir.

V. BOZMA VE BOZMADAN SONRAKİ YARGILAMA SÜRECİ

A. Bozma Kararı

1. Bölge Adliye Mahkemesinin yukarıda belirtilen kararına karşı süresi içinde davacı vekili tarafından temyiz isteminde bulunulmuştur.

2. Yargıtay 2. Hukuk Dairesinin ilâm başlığında tarih ve sayısı belirtilen kararı ile "...1.6100 sayılı Kanun'un 123 üncü maddesinde, davacının, hüküm kesinleşinceye kadar, ancak davalının açık rızası ile davasını geri alabileceği düzenlenmiştir.

2. 4721 sayılı Kanun'un 5 inci maddesine göre bu Kanun ve 6098 sayılı Kanun'un genel nitelikli hükümleri uygun düştüğü ölçüde tüm özel hukuk ilişkilerine uygulanır. 6098 sayılı Kanun'un "G.İrade bozuklukları", "II. Aldatma" başlıklı 36 ncı maddesinde ise, taraflardan biri, diğerinin aldatması sonucu bir sözleşme yapmışsa, yanılması esaslı olmasa bile, sözleşmeyle bağlı olmadığı düzenlenmiştir. "...Türk Borçlar Kanunu'nun irade bozukluğu ile ilgili hükümleri sadece sözleşmelere değil bütün hukuksal işlemlere ve hukuksal işlem benzeri fiillere 4721 sayılı Kanun'un 5 inci maddesindeki yollama nedeniyle diğer medeni hukuk ilişkilerine de uygulanır..." (doktrindeki bir esere atıf). Bu nedenle de 6100 sayılı Kanun'un 3 11... inci maddelerinde feragat, kabul ve sulhün irade bozukluğu ya da aşırı yararlanma halinde iptalinin istenebileceği yasa koyucu tarafından kabul edilmiştir.

3. Somut uyuşmazlıkta; Mahkemece, tarafların anlaşmalı boşanmalarına karar verildiği, davacı kadının verdiği 29.12.2021 tarihli dilekçesi ile açtığı boşanma davasından vazgeçtiğini beyan ettiği, yine davalı erkeğin verdiği 29.12.2021 tarihli dilekçesi ile davacı eşinin davadan vazgeçmesini kabul ettiğini beyan ettiği, buna rağmen Mahkemece kararın süresinde istinaf edilmediği gerekçesi ile kararın 07.01.2022 tarihinde kesinleştirildiği, davalı erkeğin 10.10.2022 tarihli dilekçesi ile davadan vazgeçme talebine rağmen kararın kesinleştirilmesinin hatalı olduğuna ilişkin dilekçesi üzerine Mahkemece 10.10.2022 tarihli ek karar ile kesinleştirme şerhinin iptaline ve davanın açılmamış sayılmasına karar verilmiş; davacı kadının ek karara karşı istinaf talebinde bulunması üzerine hiç bir gerekçe yazılmaksızın istinaf başvurusunun esastan reddine karar verilmiştir. Davacı kadın, davalı erkek tarafından, boşanma kararının kesinleştirilmesi için istinaf başvurusundan feragat dilekçesi olduğunun kendisine beyan edilmesi nedeniyle kendisine verilen dilekçeyi imzaladığını, Mahkemeye verilen dilekçenin davadan vazgeçme dilekçesi olduğunu bilmediğini, iradesinin aldatılmak suretiyle bozulduğunu, ayrıca dilekçenin ne şekilde sunulduğuna dair havaleyi ve kimlik tespitini yapan hukuk ön büro personelinin de diğer tanıkları ile birlikte dinlenmesi gerektiğini, bu hususta delillerinin olduğunu beyan etmektedir. Davacı kadın tarafından iradesinin aldatılmak suretiyle bozulduğu ileri sürüldüğüne göre, bu husus ön mesele kabul edilmek suretiyle 4721 sayılı Kanun'un 5 inci maddesinin yollamasıyla, 6098 sayılı Kanun'un 36 ncı maddesi, 6100 sayılı Kanun'un 3 11... inci maddeleri gereğince irade bozukluklarının her türlü delil ile ispatlanabileceği de dikkate alınarak, bu hususta tarafların tüm delilleri toplanıp birlikte değerlendirilerek vazgeçme dilekçesi konusunda bir karar verilmesi gerekirken istinaf aşamasında ileri sürülen bu iddia konusunda hukuki hiç bir değerlendirme yapılmaksızın esastan ret kararı verilmesi doğru olmadığından Mahkemenin 10.10.2022 tarihli ek kararının bozulmasına karar verilmesi gerekmiştir..."

gerekçesiyle karar oy çokluğu ile bozulmuştur.

3. İlk Derece Mahkemesinin 22.05.2024 tarihli ve 2024/237 Esas, 2022/484 Karar sayılı kararı ile önceki kararda yer alan gerekçenin yanında; her ne kadar davacı tarafından iradesinin fesada uğratıldığı iddiasıyla 29.12.2021 tarihli feragat dilekçesinin sunulduğu ileri sürülmüşse de dilekçenin kimlik tespiti yapılarak teslim alındığı, davalı tarafından da aynı gün vazgeçmeyi kabul ettiğine yönelik dilekçe sunulduğu, davacının irade sakatlığına ilişkin bir delil sunmadığı gibi iddiasına ilişkin yürütülen bir soruşturma yahut kovuşturmanın da bulunmadığı, dilekçe incelendiğinde "feragat" sözcüğünün üzerinin iki farklı yerde çizildiği, dolayısıyla davacının "istinaftan feragat ettiğini düşündüğüne yönelik" beyanının dikkate alınamayacağı gerekçesiyle direnme kararı verilmiştir.

4. İlk Derece Mahkemesinin yukarıda belirtilen kararına karşı süresi içinde davacı vekili tarafından temyiz isteminde bulunulmuştur.

5. Yargıtay Hukuk Genel Kurulunun 27.11.2024 tarihli ve 2024/2-805 Esas, 2024/589 Karar sayılı kararı ile; "...Somut olaya gelince; direnmeye esas kısa karar ve gerekçeli kararda sadece “1-Yargıtay 2. Hukuk Dairesinin 2023/25 84... /5532 karar sayılı bozma ilamına direnilmesine” denilmekle yetinilmiş, mahkemece usule uygun karar oluşturulmamış, dosya kapsamı dikkate alınarak taraflara yüklenen borç ve tanınan hakkın sıra numarası altında belirtildiği açık, infazda şüphe ve tereddüt uyandırmayacak biçimde, usulün aradığı niteliklere haiz kısa ve gerekçeli karar kurulmamıştır..."

gerekçesiyle karar usulden bozulmuştur.

B. İlk Derece Mahkemesince Verilen Direnme Kararı

İlk Derece Mahkemesinin ilam başlığında tarih ve sayısı belirtilen kararı ile Hukuk Genel Kurulu usul bozması kararına uyularak önceki kararda yer alan gerekçe tekrar edilme suretiyle direnme kararı verilmiştir.

VI. TEMYİZ

A. Temyiz Yoluna Başvuranlar

Direnme kararına karşı süresi içinde davacı vekili temyiz isteminde bulunmuştur.

B. Temyiz Sebepleri

Davacı vekili temyiz dilekçesinde; anlaşmalı boşanma kararının kesinleştirilmesi amacıyla istinaf başvuru süresinden feragat etmek isteyen müvekkilin iradesinin, davalı tarafından aldatılmak suretiyle sakatlandığını ileri sürerek hükmün bozulmasına karar verilmesini talep etmiştir.

C. Uyuşmazlık

Direnme yoluyla Hukuk Genel Kurulu önüne gelen uyuşmazlık; tarafların 4721 sayılı Kanun’un 166/3. maddesi uyarınca anlaşmalı olarak boşanmalarına karar verildiği ve davacı tarafından istinaf kanun yoluna başvuru süresi içinde davadan vazgeçilerek davalı tarafından bu beyanın

kabul edilmesi üzerine İlk Derece Mahkemesinin 10.10.2022 tarihli ek kararı ile "davanın açılmamış sayılmasına" karar verildiği anlaşılan eldeki davada; davacının 29.12.2021 tarihli vazgeçme beyanı hakkında ileri sürmüş olduğu irade sakatlığı iddiasının incelenmesinin gerekip gerekmediği noktasında toplanmaktadır.

D. Gerekçe

1. İlgili Hukuk

4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun (TMK) 166/3. maddesi.

6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun (HMK) 123, 150, 307, 3 11... . maddeleri.

2. Değerlendirme

1. Uyuşmazlığın çözümü bakımından ilgili yasal düzenleme ve kavramların açıklanmasında yarar görülmektedir.

2. Bilindiği üzere 4721 sayılı Kanun'un 166. maddesinin 3. fıkrası; "Evlilik en az bir yıl sürmüş ise, eşlerin birlikte başvurması ya da bir eşin diğerinin davasını kabul etmesi hâlinde, evlilik birliği temelinden sarsılmış sayılır. Bu hâlde boşanma kararı verilebilmesi için, hâkimin tarafları bizzat dinleyerek iradelerinin serbestçe açıklandığına kanaat getirmesi ve boşanmanın malî sonuçları ile çocukların durumu hususunda taraflarca kabul edilecek düzenlemeyi uygun bulması şarttır. Hâkim, tarafların ve çocukların menfaatlerini göz önünde tutarak bu anlaşmada gerekli gördüğü değişiklikleri yapabilir. Bu değişikliklerin taraflarca da kabulü hâlinde boşanmaya hükmolunur. Bu hâlde tarafların ikrarlarının hâkimi bağlamayacağı hükmü uygulanmaz" hükmünü taşımaktadır.

3. Uygulamada -anlaşmalı boşanma- kavramı ile ifade edilen bu madde uyarınca eşler; temelinden sarsılmış olduğuna kanaat getirdikleri evlilik birlikleri hakkında, sonradan doğabilecek ihtilafları önlemek amacıyla karşılıklı tavizlerde bulunarak, boşanma nedeni ile doğacak yükümlülüklerini kendi iradeleri ile belirleyebilirler. Dolayısıyla anlaşmalı boşanmaya dayanak protokol hükümlerinin düzenleme altına alındığı bu sözleşmeler, boşanmanın fer'î sonuçlarına ilişkin olan ve hâkimin onay şartına bağlanmış özel hukuk sözleşmeleridir (doktrindeki bir esere atıf).

4. Somut olayda taraflar 24.05.2013 tarihinde evlenmiş, bu evlilikten bir çocukları dünyaya gelmiş ve 23.12.2021 tarihli mahkeme kararı ile 4721 sayılı Kanun'un 166/3 maddesi uyarınca boşanmalarına karar verilmiştir. Kararın taraflara 23.12.2021 tarihinde tebliği üzerine davacı kadının 29.12.2021 tarihli dilekçesi ile "...her ne kadar davalı boşanma davası açmış isem de açmış olduğum davamdan vazgeçiyorum..." şeklinde beyanda bulunduğu, buna karşılık erkeğin de aynı tarihte "Eşimin açmış olduğu boşanma davasından vazgeçmeyi bende kabul ediyorum. Herhangi bir talebim yoktur" ifadelerini kapsar dilekçe sunduğu anlaşılmıştır. Mahkemece her ne kadar 07.01.2022 tarihli şerh ile tarafların boşanmalarına ilişkin 23.12.2021 tarihli ve 2021/990 Esas, 2021/934 Karar sayılı kararın kesinleştirilmesine karar verilmiş ise de erkeğin 10.10.2022 tarihli dilekçesi ile hükmün kesinleşmesinden önce davacının davasından vazgeçtiğini, kendisinin vazgeçmeyi kabul ettiğini, böyle olunca 6100 sayılı Kanun'un 123. maddesi uyarınca davanın açılmamış sayılmasına karar verilmesi gerektiğini belirttiği, bunun üzerine Mahkemenin de

10.10.2022 tarihli ek kararı ile kesinleşme şerhinin iptaline ve davacının davadan vazgeçmesi nedeniyle davanın açılmamış sayılmasına karar verildiği anlaşılmıştır.

5. Uyuşmazlığın çözümü için öncelikle davanın geri alınması kavramı açıklığa kavuşturulmalıdır. Medeni usul hukukunda yargılamaya hakim olan ilkelerden, tasarruf ilkesinin (HMK md. 24) bir yansıması olan davanın geri alınması; 6100 sayılı Kanun'un 123. maddesinde aynı başlık altında düzenlenmiş olup, anılan madde "Davacı, hüküm kesinleşinceye kadar, ancak davalının açık rızası ile davasını geri alabilir. Bu takdirde davanın açılmamış sayılmasına karar verilir" hükmünü taşımaktadır. Davanın geri alınması kavramı; bir davanın takibinden, o davada verilen nihai kararın şekli anlamda kesinleşmesine kadar, davanın derdestliğini sona erdirecek şekilde ve fakat esas haktan feragat sonucunu doğurmaksızın, ancak davalının açık rızasıyla, tamamen veya kısmen vazgeçilmesi olarak tanımlanabilir (doktrindeki bir esere atıf).

6. Doktrinde ise davanın geri alınması kavramı "davanın geri alınması yasağı" başlığı altında ele alınmıştır (doktrindeki bir esere atıf). Zira davanın açılmasıyla birlikte gerek maddi gerekse usul hukuku bakımından bir takım sonuçlar ortaya çıkar. Eğer ki bir dava geçerli bir şekilde açılmamış veya açıldıktan sonra, davanın açılmamış sayılması şeklinde usuli bir kararla sona erdirilmişse, davanın açılmasına bağlanan hukuki sonuçlar kural olarak ortaya çıkmaz (doktrindeki bir esere atıf).

7. Davayı geri alma yasağı, davanın açılmasının usul hukuku bakımından sonuçlarına ilişkin olup davacı; dava açtıktan sonra, davalının açık rızası olmadan davasını geri alamaz. Davalının ancak açık rıza göstermesi durumunda, davanın açılmamış sayılmasına karar verilir (HMK md. 123). Esasen geri alınan bir davada; aynı davanın, aynı davalıya karşı yeniden açılma olasılığı devam ettiğinden, bu husus davalının menfaatine olan bir düzenle olup zimni muvafakat, davanın geri alınması için yeterli değildir. Davacı, davanın geri alınmasına ilişkin iradesini açıklamış ve davalı bu yönde suskunluk içinde ise hakim kesin bir süre vererek, davalıdan bu konudaki iradesini açıklamasını istemek zorundadır. Davalı, davanın geri alınmasına açıkça muvafakat etmezse, geri alma beyanı, kendisinden beklenen hukuki sonucu doğurmaz ve devaya devam edilir. Davacı, hüküm kesinleşinceye kadar davasını geri alabilir. Davanın geri alınması yoluyla davacı; talep sonucuna konu kıldığı hakkın takibinden, ileride tekrar dava açma hakkını saklı tutarak, şimdilik vazgeçmektedir. Bu nedenle davanın geri alınmasında; davaya konu maddi hukuka ilişkin haktan vazgeçilmemekte, sadece davanın derdestliği sona erdirilmektedir (doktrindeki bir esere atıf).

8. Davanın geri alınması sonucunda dava; usule ilişkin bir kararla sona erer. Burada gerek davacının davanın geri alınmasına ilişkin irade açıklaması, gerekse davalının buna ilişkin açıkça muvafakat vermesine ilişkin irade açıklaması, hukuki niteliği itibari ile birer taraf usul işlemidir. Her iki irade beyanının da muhatabı mahkemedir. Davalı, davanın geri alınmasına açık bir şekilde muvafakat ederse mahkeme; davanın esası hakkında bir karar veremez, davanın açılmamış sayılmasına karar vermekle yetinir. Verilen kararın şekli anlamda kesinleşmesi ile birlikte davanın açılmasına bağlanmış tüm hüküm ve sonuçlar geçmişe etkili olarak ortadan kalkar (doktrindeki bir esere atıf). Yeri gelmişken belirtmek gerekir ki mahkemenin, davanın geri alınması nedeniyle açılmamış sayılmasına karar verebilmesi için duruşma yapmasına gerek yoktur (doktrindeki bir esere atıf).

9. Davanın geri alınmasının en önemli sonuçlarından biri de derdestliğe olan etkisidir. Bu anlamda geçerli şekilde yapılan davanın geri alınması işlemi ile artık dava derdest olmaktan çıkar. Bir başka ifade ile geri alınmayla birlikte davanın derdestliği de geçmişe etkili olarak sona erer. Zira davanın geri alınması ile birlikte dava adeta hiç açılmamış sayılır, buna bağlı olarak dava açılmasının sonuçları ve bu arada davanın derdestliği geçmişe etkili olarak sona erer. Bununla birlikte derdestliğin usul hukuku ve maddi hukuk bakımından meydana getirdiği sonuçlar da kural olarak geçmişe etkili olarak ortadan kalkar (doktrindeki bir esere atıf).

10. Uygulamada; davacının davasını takip etmeme yollarından bir olan davanın geri alınmasının, özellikle dosyanın işlemden kaldırılması (HMK md. 150) ve feragat (HMK md. 307) gibi bazı kurumlarla

sıklıkla karıştırıldığı görülmektedir. Ne var ki bunların her birinin sonuçları birbirinden farklı olduğu için kavramların doğru kullanılması büyük önem arz eder. Bu karışıklığın asıl sebebi ise davanın geri alınması iradesinin usul kanunumuzda yer almayan ifadelerle ortaya konulmasından kaynaklanmaktadır.

11. Medeni usul hukukunda geçerli olan tasarruf ilkesi uyarınca, hiç kimse kendi lehine de olsa bir davayı açmaya ve hakkını talep etmeye zorlanamayacağı gibi açılmış olan bir davayı sonuna kadar takip etmeye de zorlanamaz. Bu bağlamda medeni usul hukukunda tarafların davayı takip mecburiyeti bulunmamaktadır (doktrindeki bir esere atıf). Nitekim 6100 sayılı Kanun'un 150/1. maddesinde; usulüne uygun şekilde davet edilmiş olan taraflar, duruşmaya gelmedikleri veya gelip de davayı takip etmeyeceklerini bildirdikleri takdirde dosyanın işlemden kaldırılmasına karar verileceği hüküm altına alınmıştır. Dolayısıyla davacı, davet edildiği duruşmaya katılmayarak dosyanın işlemden kaldırılmasını ve daha sonra açılmamış sayılmasını sağlayabilir. Ne var ki dosyanın işlemden kaldırılması, davanın geri alınması ile karıştırılmamalıdır (doktrindeki bir esere atıf). Her şeyden önce belirtilmelidir ki; davacının davasını takipsiz bırakması davalının rızasına bağlı olmadığı hâlde, davanın geri alınması için davalının açık rızası şarttır (doktrindeki bir esere atıf). Diğer yandan dosyanın işlemden kaldırılması kararı hukuki niteliği itibari ile bir ara karar (doktrindeki bir esere atıf) olup; dosyanın işlemden kaldırılması durumunda, takipsiz bırakılan dava üç ay süreyle derdest kalmaya devam eder (HMK md. 150/5). Dosyası işlemden kaldırılmış olan dava, işlemden kaldırıldığı tarihten başlayarak üç ay içinde taraflardan birinin başvurusu üzerine yenilenebilir. Bu şekilde yenilenen dava, eski davanın devamı sayılır (HMK md. 150/4) ve kanunda belirtilen üç aylık süre içerisinde aynı dava aynı davalıya karşı açıldığı takdirde, davalı açılan ikinci davaya karşı derdestlik itirazında bulunabilir.

12. Oysaki yukarıda 9. bentte özellikle vurgulandığı üzere, davanın geri alınması durumunda verilen açılmamış sayılması kararının kesinleşmesi ile birlikte dava derdest olmaktan çıkar. Usul kanunumuzda "davanın takipsiz bırakılması, davayı takipten sarfınazar edilmesi, davanın takibinden şimdilik vazgeçilmesi veya davanın atiye terk edilmesi" şeklinde bir kurum düzenlenmemiş olmasına rağmen, uygulamada davacının anılan ifadelerle davasını geri alma isteğini ileri sürerek karışıklığa neden olunmasına sebebiyet verdiği sıklıkla görülmektedir. Bu şekilde tereddütlü, çelişkili veya açık olmayan ifadelerin varlığı hâlinde hâkim; kanunda yer almayan kurumları dile getiren taraflara, gerçek iradelerinin ne olduğunu 6100 sayılı Kanun'un 31.

maddesindeki aydınlatma ödevi çerçevesinde açıklatmalı ve buna göre davanın geri alınması veya dosyanın işlemden kaldırılması çerçevesinde gerekli kararı vermelidir (doktrindeki bir esere atıf). Nitekim Yargıtayın istikrarlı içtihatları da aynı yöndedir.

13. Davanın geri alınması kavramının öncelikle ve özellikle karıştırılmaması gereken bir diğer kavram da "davadan feragat" kavramıdır. Her iki kavramın şartları ve ve sonuçları çok farklı olduğundan, her bir somut olayda doğru anlaşılması ve uygulanması büyük bir öneme sahiptir. Zira feragat, hem davaya konu olan esas hakkı hem de derdest davayı sona erdirmektedir. Davanın geri alınması ise davaya konu esas hakkı sona erdirmemekte, yalnız derdest davayı sona erdirmektedir. Dolayısıyla feragat, sonuçları açısından davanın geri alınmasından daha geniş kapsamlıdır. Çünkü davadan feragat edildiği takdirde, davanın takibinden sadece derdest dava bakımından değil, bütün bir gelecek için, yani daha sonra yeni bir davaya konu olamayacak şekilde vazgeçilmektedir. Feragat edilen dava yeniden açıldığı takdirde kural olarak kesin hüküm itirazında bulunulur. Nitekim 6100 sayılı Kanun'un 311. maddesine göre feragatin kesin hüküm gibi sonuç doğuracağı hükme bağlanmıştır. Buna karşılık, davanın geri alınması kesin hükmün hukuki sonuçlarını doğurmadığından, geri alınan bir davanın yeniden açılması hâlinde kesin hüküm itirazında bulunulması mümkün değildir.

14. Usul hukukunda asıl olan, işlemin amaca uygun olarak yorumlanması gerektiğidir (doktrindeki bir esere atıf). Bu nedenle davacının usul kanununda yer almayan "davadan vazgeçilmesi" gibi kavram ve müesseseler ile ileri sürdüğü iradesi doğru yorumlanmalı ve gerektiğinde davacıdan beyanının açıklanması istenmelidir. Özellikle eldeki davada olduğu gibi davanın geri alınması iradesinin "davadan vazgeçme" beyanı olarak ileri sürülmesinin son derece isabetsiz olduğu hususu tereddütsüzdür. Türk hukukunda "davadan vazgeçme" şeklinde bir kurum düzenlenmediği gibi davadan vazgeçme kavramının, davadan feragat anlamına gelebileceği gözden uzak tutulmamalıdır (doktrindeki bir esere atıf). Ne var ki somut olayda bu husus; 29.01.2021 tarihli dilekçede yer alan "feragat" kelimesinin üstünün özellikle iki yerde birden çizilmesi nedeniyle açıklatma konusu yapılmamış, davacının "davamdan vazgeçiyorum" şeklindeki iradesinin davanın geri alınmasına yönelik olduğu kabul edilmiştir. Nitekim benzer hususlar, Yargıtay Hukuk Genel Kurulunun 13.04.2005 tarihli ve 2005/11-242 Esas, 2005/249 Karar ve 31.05.2017 tarihli ve 2017/4-1456 Esas, 2017/1054 Karar sayılı kararlarında da benimsenmiştir.

15. Tüm bu anlatılanlar ışığında eldeki davaya gelince; tarafların boşanmasına ilişkin kararın kesinleşmesinden önce davacı tarafından davanın geri alındığı ve davalının da davanın geri alınmasına açıkça rıza verdiği, bunun üzerine Mahkemece verilen 10.10.2022 tarihli ek karar ile davanın açılmamış sayılmasına karar verildiği, davacının bu karara karşı "davadan vazgeçme iradesi olmadığı halde davalı tarafından aldatılmak suretiyle iradesinin sakatlandığı" iddiasıyla istinaf kanun yoluna başvurarak 29.12.2021 tarihli dilekçesinin iptaline karar verilmesini talep ettiği, Bölge Adliye Mahkemesince yapılan yargılamada başvurunun esastan reddedildiği, Özel Dairenin ise irade bozukluğunun araştırılması gerektiğine işaret ederek hükmü bozduğu anlaşılmıştır. Ne var ki davanın geri alınmasına ilişkin eldeki davada ileri sürülen irade bozuluğu iddiasının, 6100 sayılı Kanun'un 3 11... . maddeleri ile ilişkilendirilmesi hatalı olmuştur. Zira anılan maddelerde davadan feragat, davayı kabul ve sulh sözleşmesine özgü olacak şekilde irade

bozukluğu bulunması hâlinde borçlar hukukunda yer alan kurallar çerçevesinde iptal edilebilmesine imkân verilmiştir.

16. Davanın geri alınmasında ise maddi hukuktaki irade bozukluğu hâllerine dayanılarak işlemin ortadan kaldırılamayacağı doktrinde de açıkça kabul edilmektedir. Zira usul hukukunda tarafın iradesinden ziyade beyanına üstünlük tanınmaktadır. Usul işlemine vücut veren irade ile beyanın farklı olması durumunda, beyana üstünlük verilir. Kaldı ki davanın geri alınması, maddi hukuka ilişkin hak üzerinde bir tasarrufa konu edinmemektedir. Davanın geri alınması salt usuli karakterde bir işlem olup, en önemli sonucu davanın derdestliğinin sona erdirilmesi noktasında kendini gösterir (doktrindeki bir esere atıf).

17. Tüm bu açıklamalardan anlaşılacağı üzere; 6100 sayılı Kanun'un 123. maddesi uyarınca gerek davacının davasını geri almaya yönelik irade beyanı, gerekse davalının buna ilişkin açık rızası, hukuki niteliği itibari ile taraf usul işlemidir. Usul muameleleri maddi hukuk muamelelerinden farklı olarak, yargılama hukuku tarafından düzenlenmiş, kendilerine ait özellikleri olan, etkilerini de yargılama hukuku alanında gösteren ve bu sebeple maddi hukuk işlemlerinden ayrı nitelendirilmesi gereken muamelelerdir. Bu nedenle Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nda aksine bir hüküm bulunmadığı takdirde usul işlemleri irade bozukluğu sebebiyle geriye alınamaz (HMK md. 188/2, 3 11... /2). Böyle olunca tarafların boşanmalarına ilişkin kararın kesinleşmesinden evvel, davacının 29.12.2021 tarihli dilekçesi ile davasını geri aldığı, bu beyanın davalı tarafından da açıkça kabul edildiği gözetilerek Mahkemece verilen ek karar ile davanın açılmamış sayılmasına karar verilmesi isabetli olup, buna ilişkin direnme kararı onanmalıdır.

18. Hukuk Genel Kurulunda yapılan görüşmeler sırasında, davacı tarafın iradesinin aldatılmak suretiyle bozulduğu iddiasının 6098 sayılı Kanun hükümleri uyarınca mutlaka araştırılması gerektiği, dolayısıyla Özel Daire bozma kararının doğru olduğu görüşü ile davacının 29.12.2021 tarihli dilekçesinde yer alan "davamdan vazgeçiyorum" şeklindeki beyanının 6100 sayılı Kanun'un 307. maddesi uyarınca "davadan feragat" olarak nitelendirilmesi gerektiği, aynı Kanun'un 311. maddesi uyarınca irade bozukluğu hâllerinde feragatin iptalinin istenebileceğinin düzenleme altına alındığı, böyle olunca davacının iddiasının bu kapsamda değerlendirilmesi suretiyle hükmün değişik gerekçeyle bozulması gerektiği görüşü ileri sürülmüş ise de, bu görüşler yukarıda açıklanan gerekçelerle Kurul çoğunluğunca benimsenmemiştir.

19. Hâl böyle olunca İlk Derece Mahkemesince verilen direnme kararı usul ve yasaya uygun olup onanması gerekir.

VII. KARAR

Açıklanan sebeple;

Davacı vekilinin temyiz itirazlarının reddi ile direnme kararının ONANMASINA,

Harç peşin alındığından harç alınmasına yer olmadığına,

Dosyanın kararı veren Bölge Adliye Mahkemesine gönderilmesine,

10.12.2025 tarihinde oy çokluğuyla kesin olarak karar verildi.

"KARŞIOY"

Taraflar arasında gerçekleşen anlaşmalı boşanma kararından sonra, davacı tarafından verilen dilekçeyle, davanın açılmamış sayılmasına karar verilmiş, bunun üzerine, davacı, bu dilekçenin irade fesadı ile elinden alındığını iddia ederek, açılmamış sayılma kararının bozulmasını talep etmiş, Özel Daire oy çokluğu ile irade fesadının bulunup bulunmadığının araştırılmasını istemiş, Yerel Mahkemece önceki kararda direnilmiştir.

Çözümlenmesi gereken husus, bahse konu dilekçenin niteliğinin ne olduğuna ilişkindir.

Dilekçede “feragat/vazgeçme” ibareleri birlikte kullanılmış, sonradan tükenmez kalem ile feragat kelimesinin üstü çizilmiştir.

Davacı, davasından vazgeçmediğini, istinaf isteğinden vazgeçerek kararın kesinleştirilmesi için bu dilekçeyi verdiğini iddia etmektedir.

Dilekçenin niteliği, davanın geri alınması olarak kabul edilirse HMK'nın 123. maddesi gereği irade fesadı iddiası dinlenmeyecek, feragat olarak nitelenmesi hâlinde ise yine HMK'nın 311/2. cümle gereğince “İrade bozukluğu hâllerinde, feragat ve kabulün iptali istenebilir.” düzenlemesi gereğince davacı iddiası araştırılacaktır.

Feragatın kelime anlamı TDK'ya göre “hakkı olan herhangi bir şeyden kendi rızasıyla vazgeçmek” olarak tarif edilmiştir.

6100 sayılı HMK'da davadan feragat, kabul, sulh ve davanın geri alınması düzenlenmiş ne var ki davadan vazgeçme düzenlenmemiştir.

Bahse konu dilekçede hem feragatın, hem de vazgeçmenin birlikte kullanılmasından sonra feragat kelimesinin üstünün çizilmesi ayrıca değerlendirilmelidir. Hukukçu olmayan, sıradan bir vatandaşın bilmediği kelimenin anlamını öğrenmede başvuracağı ilk kaynak TDK sözlüğü olacaktır. Burada her iki kelimeye de aynı anlam yüklendiğine göre, kelimelerden birinin üzerinin çizilmesi hayatın olağan akışına da uygundur.

Davacının iradesinin davayı geri alma mı, yoksa feragat mı olduğu sorusunun cevabı ile sonuç değişecektir. Geri almak olarak değerlendirilir ise, davacı yeni bir dava açabileceği için irade fesadı hâlinin tartışılması mümkün olmayacak, feragat olarak değerlendirilir ise HMK'nın 311. maddesi gereği irade fesadı iddiası değerlendirilecektir.

Davacının iradesinin ne olduğu, yazdığı dilekçe ile neyi murad ettiği Yargıtay Hukuk Genel Kurulunda dahi tartışıldığına göre, böyle bir durumda HMK'nın 31. maddesinden yararlanmak gerekecektir. Zira bu madde ile Yasa Koyucu “Hâkim, uyuşmazlığın aydınlatılmasının zorunlu kıldığı durumlarda, maddi veya hukuki açıdan belirsiz yahut çelişkili gördüğü hususlar hakkında, taraflara açıklama yaptırabilir; soru sorabilir; delil gösterilmesini isteyebilir.” demek suretiyle yapılması gerekeni düzenlemiştir.

Hâl böyle olunca, davacının, söz konusu dilekçe ile neyi kastettiği açıklattırılmak suretiyle sonuca gidilmesi yönünde değişik bozma yapılması gerekirken, bu dilekçenin “davanın geri alınması”

olarak değerlendirilerek direnme kararının onanması yönünde oluşan sayın çoğunluk görüşüne katılmıyorum.